Mánudaginn 16. nóvember 1953.

Nr. 145/1952. **Ákæruvaldið** (Theódór B. Líndal)
gegn
Kristjáni Einarssyni (Einar B. Guðmundsson).

Dómendur: Hæstaréttardómararnir Árni Tryggvason, Gizur Bergsteinsson, Jónatan Hallvarðsson, próf. Ármann Snævarr og Kristján Kristjánsson borgarfógeti.

Ómerking. Heimvísun.

Dómur Hæstaréttar.

Eins og í héraðsdómi greinir, er ákærði samkvæmt ákæruskjali sóttur til sakar „fyrir að hafa vorið og sumarið 1948 gert árangurslausar tilraunir til að taka á óleyfilegan hátt 6 ensk pence af hverjum saltfiskpakka eða 10 shillings enska af hverju saltfisktonni, sem samningar stóðu um að selja héðan af landinu til Grikklands". Fyrir Hæstarétti hefur sækjandi sakarinnar gert þá aðalkröfu, að ákærða verði dæmd refsing fyrir að hafa gert tilraun til að taka sjálfum sér til handa gjald það, sem í ákæruskjali greinir. Til vara hefur sækjandi krafizt refsingar á hendur ákærða á þeim grundvelli, að ákærði hafi átt hlut að því, að umrætt gjald hafi verið áskilið Gunnari skipamiðlara Guðjónssyni. Hefur sækjandi lagt fram í Hæstarétti bréf Dómsmálaráðuneytisins, dags. 13. þ. m., þar sem ráðuneytið lýsir því, að ætlazt sé til að ákæruskjalið sé skilið þannig, að ákæran taki bæði til þess, að ákærði „hefði sjálfur átt að fá hin umræddu sex pence svo og til þess, að aðrir hefðu átt að fá þau". Héraðsdómari hefur í dómi sínum tekið til úrlausnar það ákæruatriði, að ákærði hafi gert tilraun til að fá nefnda greiðslu sjálfum sér til handa. Hins vegar hefur héraðsdómari ekki lagt dóm á það sakaratriði, er getur í varakröfu sækjanda, eða að öðru leyti en að framan greinir tekið afstöðu til ákærunnar. Að svo vöxnu máli þykir ekki verða hjá því komizt að ómerkja hinn áfrýjaða dóm og vísa málinu heim í hérað, sbr. 166. gr. laga um meðferð opinberra mála nr. 27/1951.

Eftir þessum úrslitum ber að greiða úr ríkissjóði allan áfrýjunarkostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun skipaðs sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, kr. 5500.00 til hvors.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera ómerkur, og vísast málinu heim í hérað.

Allur áfrýjunarkostnaður sakarinnar greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun sækjanda og verjanda fyrir Hæstarétti, hæstaréttarlögmannanna Theódórs B. Líndals og Einars B. Guðmundssonar, kr. 5500.00 til hvors.

Dómur sakadóms Reykjavíkur 30. maí 1952.

Ár 1952, föstudaginn 30. maí var í sakadómi Reykjavíkur, sem háður var af Guttormi Erlendssyni hrl., setudómara samkvæmt umboðsskrá, kveðinn upp dómur í málinu: Ákæruvaldið gegn Kristjáni Einarssyni, en mál þetta var tekið til dóms 24. maí s. l.

Málið er höfðað af hálfu ákæruvaldsins með ákæruskjali, dags. 25. marz s. l., og er það svohljóðandi:

„Dómsmálaráðherra gerir kunnugt: Að höfða ber opinbert mál á hendur Kristáni Einarssyni framkvæmdarstjóra, Smáragötu 3, hér í bæ, fæddum 1. júlí 1893, fyrir að hafa vorið og sumarið 1948 gert árangurslausar tilraunir til að taka á óleyfilegan hátt 6 ensk pence af hverjum saltfiskpakka eða 10 shillings ensk af hverju saltfisktonni, sem samningar stóðu um að selja héðan af landinu til Grikklands, en brot þetta er talið varða við 248. gr. og 249. gr., sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 19/1940.

Þess er krafizt, að ákærði verði dæmdur til refsingar, greiðslu sakarkostnaðar og réttindasviptingar samkvæmt 3. mgr. 68. gr. greindra laga."

Ákærði er kominn yfir lögaldur sakamanna, fæddur 1. júlí 1893. Hefur hann sætt eftirtöldum kærum og refsingum, svo vitað sé:

1922, 4/2 Aðvörun fyrir eldfæri í óstandi.
1923, 2/1 Aðvörun fyrir eldfæri í óstandi.
1925, 6/1 Sætt, sekt 400 kr. fyrir áfengissölu.
1930, 20/8 Sætt, sekt 5 kr. fyrir brot á samþykkt um bifreiðastæði.
1931, 22/5 Aðvörun fyrir brot á samþykkt um bifreiðastæði.
1938, 3/5 Áminning fyrir brot á umferðareglum.
1940, 20/8 Sátt, 5 kr. sekt fyrir brot á lögum nr. 18 1901.
1947, 8/9 Sátt, 75 kr. sekt fyrir ölvun á almannafæri.

Tildrög málsins eru þessi:

Í skýrslu til Landssambands íslenzkra útvegsmanna (skammstafað L.Í.Ú.), dags. 16. nóv. 1948, ræðir Geir H. Zoëga, sem um þetta leyti var starfsmaður við Innkaupadeild L.Í.Ú., nokkur atriði í samskiptum sambandsins og Sölusambands íslenzkra fiskframleiðenda (S.Í.F.). Er S.Í.F. í skýrslunni einkum gagnrýnt fyrir það að gefa L.Í.Ú. ekki tækifæri til að leigja S.Í.F. skip undir saltfiskfarma svo og fyrir fyrirkomulag saltfisksölunnar á Ítalíu og Grikklandi

Stjórn L.Í.Ú. sendi S.Í.F. skýrslu þessa til umsagnar, og eru athugasemdir þess dagsettar 26. nóv. 1948. Er þar vísað á bug nefndri gagnrýni Geirs H. Zoëga. Í athugasemdunum er þess m. a. getið, að í apríl og maí 1948 hafi S.Í.F. boðið og Enrico Gismondi & Co. samþykkt að kaupa 2000 smál. af saltfiski, en Gismondi síðan fallið frá kaupunum. Er þessa getið hér vegna þess, er síðar gerðist í málinu.

Þegar stjórn L.Í.Ú. bárust athugasemdir þessar, fól hún Geir H. Zoëga að svara þeim. Hófst hann þegar handa um öflun gagna í því skyni. Hjá firmanu E. Gismondi & Co. spurðist hann sérstaklega fyrir um sölu þá á 2000 smál. af saltfiski, sem áður er frá greint. Vegna þessa sendi firmað Geir skjöl þau, er farið höfðu milli þess og Hálfdáns Bjarnasonar, umboðsmanns S.Í.F. á Ítalíu, viðvíkjandi þessari sölu, til þess að sýna, hver gangur málsins hafði verið. Meðal þessara skjala var afrit símskeytis, dags. 23. apríl 1948, frá Hálfdáni Bjarnasyni til ákærða, sent á heimili hans hér í bænum. Endar skeytið þannig: „Referring to your letter of 17th inst. to me Zuerich Gismondi approves your six regards." Ennfremur var meðal skjalanna afrit bréfs á ítölsku, dags. 16. ágúst 1948, frá Gismondi til Hálfdáns Bjarnasonar og endar það í íslenzkri þýðingu á þessum orðum: „Vér göngum út frá, að við ofangreint verð (þ. e. 78/— pr. pakka fob.) skuli bætt 6d. í samræmi við fyrri orðsendingar yðar." Í skjölunum finnast engar skýringar á þessum atriðum.

Andsvar Geirs við áðurnefndum athugasemdum S.Í.F. er dagsett 20. jan. 1949. Er þar sérstaklega vakin athygli á símskeytinu frá 23. apríl 1948, án þess þó að efni þess sé rakið. Einnig er þess þar getið, að skjölin viðvíkjandi áðurnefndri 2000 tonna salfisksölu fylgi andsvarinu.

Andsvar þetta sendi Geir til skrifstofu L.Í.Ú. hér í bæ, en afrit þess til Jóhanns Þ. Jósefssonar ráðherra, Jóns bankastjóra Maríassonar, Finns alþingismanns Jónssonar, Ólafs Jónssonar framkvæmdarstjóra og Lofts Bjarnasonar útgerðarmanns.

Andsvar Geirs var lagt fram á fundi, sem stjórn L.Í.Ú. hélt 3. marz 1949, og virðast þá einnig öll fylgiskjölin, er því fylgdu, hafa verið lögð fram. Þar sem andsvarið var samið á ensku, ákvað stjórn L.Í.Ú. að láta þýða það á íslenzku. Fylgiskjölin voru þó ekki þýdd á íslenzku. Hin íslenzka þýðing andsvarsins var síðan samkvæmt ákvörðun stjórnar L.Í.Ú. send til ríkisstjórnarinnar, stjórnar S.Í.F., stjórnar Fiskimálasjóðs og allra stjórnarmeðlima L.Í.Ú. Ekki verður annað séð en að allir

þeir, er andsvarið fengu, hafi haft frjálsan aðgang að fylgiskjölum þess í skrifstofu L.Í.Ú.

Geir H. Zoëga hefur lýst því fyrir dómi, að hann hafi eigi til fullnustu skilið niðurlag nefnds símskeytis frá 23. apríl 1948, og því spurzt frekar fyrir um efni þess hjá Gismondi. Eftir því sem upp er komið í málinu, virðist það þó hafa dregizt til 15. júlí 1949. Þann dag virðist Geir hafa skrifað Gismondi tvö bréf, og hefur aðeins annað þeirra verið lagt fram í málinu. Í bréfi þessu biður Geir fyrst og fremst um nánari upplýsingar um greiðsluna á 6d pr. fiskpakka. Í annan stað spyrst hann fyrir um það, hvort ákærði hafi fengið dreidda dulda þóknun af tveim eða þrem skipsförmum af saltfiski, sem Gismondi hafi keypt frá Íslandi með milligöngu Hálfdáns Bjarnasonar.

Þessum bréfum svarar Gismondi með bréfi, dags. 18. júlí 1949. Þar segir hann, að firma sitt hafi aldrei átt verzlunarviðskipti við Ísland með milligöngu Hálfdáns Bjarnasonar. Ennfremur segir hann, að þegar samningar hófust um áðurnefnd 2000 tonn af saltfiski, sem seljast áttu fob., hafi Hálfdán Bjarnason sagt, að ákærði væri vanur að fá í þóknun 6 d. pr. pakka, og væri hún tekin af farmgjaldinu. Kveðst Gismondi hafa samþykkt að greiða slíka þóknun og sé við hana átt, þar sem rætt er um 6d. í símskeytinu frá 23. apríl 1948.

Geir H. Zoëga kom hingað til lands í ágúst 1949 og hafði hann þá gögn þessi meðferðis. Ræddi hann við stjórnarformann og framkvæmdarstjóra L.Í.Ú. um mál þetta. Niðurstaðan af viðræðum þeirra var sú, að réttast væri að leggja málið fyrir Richard Thors, stjórnarformann S.Í.F., en sem algert trúnaðarmál. Skrifaði Geir síðan bréf, sem dagsett er 5. sept. 1949, til Richards Thors og sendi honum gögn þau, er mál þetta varða. Jafnframt telur hann æskilegt, að þeir ásamt stjórnarformanni L.Í.Ú. ræddu mál þetta sín á milli.

Er Richard fékk bréf þetta, átti hann þegar símasamtal við Geir. Sagði hann, að þar sem mál þetta væri fyrir sig lagt sem algert trúnaðarmál, teldi hann sér óheimilt að ræða það við aðra. Hins vegar gæti hann ekki tekið við slíkum ásökunum á hendur framkvæmdarstjóra S.Í.F, án þess að ræða þær við hann og ef það væri ekki leyft, neyddist hann til að endursenda bréfið. Féllst Geir þá strax á, að Richard ræddi málið við ákærða.

Er Richard átti tal við ákærða um mál þetta, skýrði sá síðarnefndi svo frá, að sér væri mál þetta óviðkomandi með öllu. Þau 6d., sem um ræðir í símskeytinu frá 23. apríl 1948, hafi átt að vera greiðsla frá Gismondi til Gunnars Guðjónssonar skipamiðlara vegna tjóns, er sá síðarnefndi varð fyrir í sambandi við flutning á lýsi, sem var í skipinu, en fara átti til Ítalíu, þegar breytt var leigusamningi, er gerður hafði verið um skipið „Lady Kathleen", á þá lund, að skipið færi til Grikklands í stað Ítalíu, eins og um hafði verið samið. Verður mál þetta allt rakið nánar hér á eftir samkvæmt upplýsingum þeim, sem fengizt hafa við rannsókn málsins. Fékk ákærði Richard í hendur ýmis

skjöl, er hann taldi staðhæfingu sinni til stuðnings. Jafnframt kom þeim Richard og ákærða saman um að leggja mál þetta fyrir næsta aðalfund S.Í.F., sem halda átti í desember þetta sama ár.

Er Richard hafði rætt við ákærða, hélt hann þegar á fund þeirra Geirs og formanns stjórnar L.Í.Ú. Tjáði hann þeim, að hann teldi ákærða hafa hreinsað sig af grun þeim, sem á hann hefði verið lagður um töku dulinna greiðslna í sambandi við saltfisksölur, og sýndi þeim jafnframt gögn þau, er ákærði hafði fengið honum í hendur. Hann skýrði þeim einnig frá því, að málið yrði lagt fyrir næsta aðalfund S.Í.F.

27. okt. 1949 skrifaði Geir H. Zoëga til Gismondi og sagði honum skýringar ákærða á því, hvert áðurnefnd 6d. hafi átt að renna og óskar umsagnar hans um þá frásögn. Þessu bréfi svarar Gismondi með tveim bréfum, sem bæði eru dagsett 29. okt. 1949. Er annað ritað á ensku og stílað beint til Geirs H. Zoëga. Er þar gefin sama skýring á nefndum 6d. og í bréfinu frá 18. júlí 1949. Hitt bréfið er á dönsku og stílað til L.Í.Ú. í London. Þar kveður Gismondi sér kunnugt um, að lýsi það, er flutt var til Grikklands með „Lady Kathleen", hafi eftir miklar tafir verið flutt frá Grikklandi til ákvöðunarstaðar síns, Genúa, og hafi mikill kostnaður orðið því samfara. Kveðst hann hafa annazt þessa flutninga samkvæmt beiðni ítalska firmans S.I.R. Að því er snertir skýringu ákærða á áðurnefndri 6 pence greiðslu, segir hann, að hún sé „digt og forbandet lögn".

Er Geir hafði fengið bréf þessi í hendur, ritaði hann Vilhjálmi Þór, sem var í stjórn S.Í.F., bréf, er dagsett eru 3. og 9. nóv. 1949. Eru þau þau bæði auðkennd „Private and Confidential". Ennfremur ritaði hann Richard Thors bréf, sem dagsett er 8. nóv. 1949. Er málið þar útlistað á grundvelli þeirra bréfa, sem Geir hafði fengið frá Gismondi, og grun beint að ákærða um töku ólöglegra umboðslauna. Sams konar skýrslur kveðst Geir hafa sent Tryggva Ófeigssyni útgerðarmanni, Helga Guðmundssyni bankastjóra og Skúla alþingismanni Guðmundssyni.

Eftir að Richard Thors og Vilhjálmur Þór fengu ofannefnd bréf í hendur, var málið lagt fyrir næsta fund, sem stjórn S.Í.F. hélt. Þar var síðan samþykkt 28. jan. 1950 að beiðast opinberrar rannsóknar á ásökunum Geirs H. Zoëga í sambandi við þetta mál og þau atriði í áðurnefndum skýrslum hans, sem hann taldi stjórn S.Í.F. til álösunar.

Við rannsókn málsins hafa þeir Gunnar Guðjónsson og Hálfdán Bjarnason skýrt svo frá, að síðari hluta ársins 1947 hafi Gunnar Guðjónsson tekið að sér að annazt leigu á skipum til flutninga á saltfiski frá Íslandi til Ítalíu fyrir firmað S.I.R. þar, en sjálft hafði firmað átt að annast flutningana. „Lady Kathleen" var síðasta skipið af þrem, sem Gunnar leigði til þessara flutninga. Áttu með því að fara eftirstöðvar þess saltfiskmagns, sem samið var um að flytja til Ítalíu, en ekki hafði komizt með hinum skipunum tveim. Af þessum ástæðum var ekki unnt að fá skip, sem tæki nákvæmlega það magn af saltfiski, sem flytja skyldi.

Þetta leysti Gunnar á þann hátt, að hann tók á leigu skip, sem tók meiri farm en saltfiskmagninu nam, en tók því næst 168 tonn af lýsi til flutnings til Genúa, svo að skipið yrði fullhlaðið. Byrjað var að ferma skipið í Reykjavík, en þar var lýsið. Fiskurinn var hins vegar á ýmsum stöðum úti um land, og tók skipið hann þar. Af þessum ástæðum varð lýsið neðst í skipinu. Meðan á fermingu skipsins stóð, féll fiskverð mjög á Ítalíu. Tóku kaupendur fisksins því til bragðs að selja hann til Grikklands fyrir milligöngu Gismondi. Fyrir kaupendurna skipti mjög miklu máli, að fiskurinn væri fluttur beint til Grikklands með sama skipinu, í stað þess að umferma hann í Ítalíu.

Kaupendur fisksins sneru sér því til Hálfdáns og báðu hann að hlutast til um við Gunnar, að leigusamningi skipsins yrði breytt á þá lund, að skipið flytti fiskinn beint til Grikklands. Var Hálfdán þá staddur í Kaupmannahöfn, en þar var þá Gunnar staddur líka. Tókst þeim að fá leigusamningi skipsins breytt á þá leið, að það færi með fiskinn beint til Grikklands. Talaðist þeim jafnframt svo til, að S.I.R. eða Gismondi eða firmun bæði sameiginlega mundu greiða flutningskostnað lýsisins frá Grikklandi til Genúa. Ekki virðist þó hafa verið formlega frá því gengið við firmun, að svo væri gert.

Þegar á reyndi, voru eigendur fisksins á Ítalíu tregir til að greiða kostnað af flutningi lýsisins frá Grikklandi til Ítalíu. Dróst því úr hömlu, að svo væri gert. Loks önnuðust kaupendur lýsisins sjálfir flutning þess frá Grikklandi til Ítalíu í marz-byrjun 1948. Töldu þeir kostnað við það nema um £ 1200. Taldi Gunnar, að hin ítölsku félög, sem fiskinn seldu til Grikklands, ættu að greiða þennan kostnað að öllu leyti, en þau vildu eigi á það fallast. Var um þetta þráttað nokkra hríð, en úrlausn fékkst þó engin.

Um svipað leyti og þeir atburðir gerðust, er lýst var nú síðast, var ráðin för ákærða til Englands og Tékkóslóvakíu á vegum S.Í.F. Var ráð fyrir því gert, að hann mundi hitta Hálfdán Bjarnason í þessari för. Um þetta var Gunnari Guðjónssyni kunnugt. Fór hann þess á leit við ákærða, að hann ræddi mál þetta við Hálfdán og reyndi að fá hann til að koma því til leiðar, að eigendur fisksins, sem fluttur var til Grikklands, greiddu kostnaðinn við flutning lýsisins þaðan til Ítalíu. Þar sem ákærða var með öllu ókunnugt um þessi viðskipti, enda skipsleigan að engu leyti á vegum S.Í.F., bað hann Gunnar að skrifa sér bréf um málið, sem hann gæti síðan lagt fyrir Hálfdán, er fundum þeirra bæri saman. Bréf Gunnars er dagsett 25. marz 1948, og er þar lýst málavöxtum um atriði þetta í samræmi við það, sem rakið er hér á undan.

Vegabréf ákærða sýnir, að hann fór héðan af landi 7. apríl 1948, kom til Zürich 16. apríl 1948 og fór þaðan 18. apríl 1948. Ennfremur sýnir vegabréf Hálfdáns, að hann kom til Sviss 16. apríl 1948 og fór þaðan 22. apríl 1948. Hittust þeir ákærði og Hálfdán í Zürich, meðan sá fyrrnefndi dvaldi þar. Ræddu þeir m. a. kröfu lýsiskaupenda á hendur

Gunnari. Þar sem samningsumleitanir fóru þá fram milli Hálfdáns og Gismondi um fob-kaup þess síðarnefnda á áðurgreindum 2000 tonnum af saltfiski, kvaðst Hálfdán mundu leitast við að fá Gismondi, ef samningar tækjust um söluna, til að taka skip á leigu hjá Gunnari Guðjónssyni til flutninga á fiskinum og greiða honum fyrir það aukagjald, sem nægja mundi að mestu til greiðslu á kröfum lýsiskaupenda á hendur Gunnari. Töluðu þeir um, að með 6d. aukagjaldi á pakka mundi Gunnar fá tjón sitt bætt að mestu leyti.

Ákærði fór frá Zürich snemma morguns 18. apríl 1948. Um kvöldið 17. apríl ætlaði hann að afhenda Hálfdáni bréf Gunnars, en náði ekki sambandi við hann. Skrifaði hann þá Hálfdáni bréf, sem dagsett er 17. apríl 1948. Segir þar, að hann sendi Hálfdáni bréf Gunnars og treysti honum til að gera sitt bezta fyrir Gunnar í málinu.

Hálfdán skýrir svo frá, að hann hafi síðan átt tal við Gismondi um mál þetta. Hafi hann fallizt á, ef samningar tækjust um nefnd 2000 tonna saltfiskkaup, að láta Gunnar Guðjónsson annast flutninginn á fiskinum og greiða honum umfram venjulegt farmgjald 6d. pr. pakka. 23. apríl 1948 voru samningar komnir það langt áleiðis, að útlit var á, að af sölunni yrði. Þann dag sendi Hálfdán símskeyti til S.Í.F. þess efnis, að Gismondi samþykkti að kaupa nefnd 2000 tonn fyrir 78/— fob. Endanlegt samþykki fengist þó ekki, fyrr en gengið væri frá nauðsynlegum formsatriðum og leyfum, en þess væri fastlega vænzt, að kaupin strönduðu ekki á þeim. Sama dag sendi Hálfdán símskeyti til ákærða. Er þar gerður sami fyrirvari um endanlegt samþykki á kaupunum. Þá er lögð rík áherzla á, að ákærði beiti sér fyrir því, að S.Í.F. bjóði ekki fisk til sölu í Grikklandi til 31. maí 1948. Er þetta atriði í samræmi við skilyrði, er Gismondi hafði sett fyrir kaupunum í bréfi til Hálfdáns, dags. 17. apríl 1948, enda var ætlun Gismondis að endurselja fiskinn í Grikklandi í sambandi við útboð gríska innflytjendasambandsins á sölu saltfisks þangað. Loks endar símskeyti Hálfdáns til ákærða á orðum þeim, sem tekin eru upp hér að framan. Samdægurs sendi Hálfdán afrit beggja þessara símskeyta til Gismondi. 26. apríl 1948 krefst ákærði f. h. S.Í.F. tafarlauss samþykkis á kaupunum, að öðrum kosti verði fiskurinn boðinn til sölu í Grikklandi. Slíkt samþykki var Gismondi ekki reiðubúinn að gefa, og varð því ekki af kaupunum.

Við rannsókn máls þessa hefur Hálfdán Bjarnason skýrt svo frá, að þar sem í símskeyti hans sé talað um bréf ákærða frá 17. apríl 1948, sé átt við bréf ákærða, er fylgt hafði bréfi Gunnars Guðjónssonar og áður hefur verið frá sagt, enda ákærði ekki skrifað honum annað bréf, sem dagsett var þenna sama dag. Hins vegar telur hann um að kenna óaðgæzlu sinni við samningu símskeytisins, að í því skuli standa „your six", því að samkvæmt meiningu hans hafi þar raunverulega átt að standa „Guðjónsson's six" Telur hann, að þeir, sem um málavexti vissu, hafi ekki getað misskilið, að við það var átt, að Gismondi

tæki þátt í tjóni Gunnars af áðurnefndum lýsisflutningum með þessari greiðslu.

Með bréfi, dags. 10. ágúst 1948, óskaði Gismondi eftir því, að Hálfdán Bjarnason útvegaði tilboð fob. á 4 þús. tonnum af saltfiski í sambandi við útboð gríska innflytjendasambandsins 25. ágúst 1948. Þessu bréfi svaraði Hálfdán með símskeyti 15. ágúst 1948. Segir þar, að ógerningur muni að ná samningum um þessa sölu, þar sem S.Í.F. ætli að bjóða fiskinn til sölu í Grikklandi millilíðalaust. Þó muni S.Í.F. ef til vill samþykkja fast tilboð til Gismondi á 78/— pr. pakka fob. Þessu símskeyti svaraði Gismondi með bréfi, dags. 16. ágúst 1948. Telur hann þar, að ekki muni heldur verða af viðskiptum í þetta sinn, en óskar þó eftir því, að S.Í.F. geri honum fast tilboð á áðurnefndu verði. Endar bréfið síðan á orðum þeim, sem tekin eru upp hér að framan. Þessari málaleitan Gismondis virðist S.Í.F. ekki hafa svarað, og varð ekki af kaupunum.

Ákærði kveður sér ekki hafa verið kunnugt um síðastnefnt atriði téðra bréfaskipta, fyrr en hann kynntist því við rannsókn málsins. Hefur ekkert komið fram í málinu, er hnekki þeirri frásögn hans.

Hálfdán Bjarnason hefur skýrt svo frá fyrir dómi, að í niðurlagi bréfs Gismondis frá 18. ágúst 1948 sé átt við sams konar greiðslu til Gunnars Guðjónssonar og um getur í símkeytinu frá 23. apríl 1948. Telur hann, að þar sem Gismondi hafi samkvæmt bréfinu viljað hækka verð fisksins um 6d., geti ekki verið um að ræða duldar greiðslur til ákærða eða annarra, þar eð verð fisksins standi á öllum skilríkjum í sambandi við söluna og því engin leið að leyna því. Ekki hafa fengizt aðrar upplýsingar um áminnzta hækkun á verði fisksins.

Við mat málsatvika, eins og þeim er lýst hér á undan, ber þess fyrst og fremst að gæta, að R. Gismondi hefur ekki komið fyrir dóm og staðfest þar frásagnir þær, er fram koma í áðurnefndum bréfum hans til Geirs H. Zoëga. Verður því með þær að fara á sama hátt og skýrslur, sem utan dóms eru gefnar óábyrgum aðiljum. Í því sambandi er á það að líta, að í bréfi sínu frá 18. júlí 1949 skýrir Gismondi sannanlega rangt frá í því efni, að hann hafi aldrei keypt fisk frá Íslandi fyrir milligöngu Hálfdáns Bjarnasonar. Ennfremur er ekki fyllilega í ljós leitt, hvað þeim Geir H. Zoëga og Gismondi hefur á milli farið í þessum efnum, því að ekki hafa fengizt til afnota í málinu öll þau bréf, sem vitað er, að á milli þeirra hafa farið. Dregur þetta hvort tveggja úr trúgildi frásagnar Gismondis. Þá ber og á það að líta, að í málinu er ekkert það upp komið, er styrki frásögn Gismondis. Miklu fremur hið gagnstæða. Með samhljóða vætti Gunnars Guðjónssonar og Hálfdáns Bjarnasonar verður að telja fullnægjandi grein gerða fyrir því, hvert margnefnd 6d. pr. pakka hafi átt að renna og af hvaða ástæðu.

Af þessum ástæðum verður því enginn trúnaður lagður á þá frásögn Gismondis, að ákærði hafi ætlað að taka til sín persónulega

greiðslur í sambandi við saltfisksölur þær, er í máli þessu greinir. Ber því að sýkna ákærða af kröfum ákæruvaldsins í málinu.

Eftir þessum úrslitum ber að gera ríkissjóði að greiða allan kostnað sakarinnar, þar með talin málflutningslaun skipaðs verjanda, er þykja hæfilega ákveðin kr. 2 500.00.

Dómsorð:

Ákærði, Kristján Einarsson, skal vera sýkn af kröfum ákæruvaldsins í máli þessu.

Allur sakarkostnaður greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningslaun skipaðs verjanda, Guðmundar Péturssonar hdl., kr. 2 500.00.

Miðvikudaginn 18. nóvember 1953.

Nr. 73/1952. **Sveinn Bjarnason** (Ragnar Jónsson)
gegn
Bæjarstjórn Akureyrarkaupstaðar f. h. bæjarsjóðs og hafnarsjóðs kaupstaðarins og Útgerðarfélagi Akureyringa h/f.
(Sveinbjörn Jónsson).

Dómendur: Hæstaréttardómararnir Árni Tryggvason, Gizur Bergsteinsson, Jónatan Hallvarðsson, Þórður Eyjólfsson og próf. Ólafur Lárusson.

Um atkvæðisrétt bæjarsjóðs og hafnarsjóðs í hlutafélagi.

Dómur Hæstaréttar.

Hinn áfrýjaða dóm hafa upp kveðið bæjarfógetafulltrúi Kristján Jónsson sem setudómari og samdómsmennirnir Elías Tómasson bankafulltrúi og Bjarni Halldórsson skrifstofustjóri.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 12. maí 1952 og gert eftirfarandi dómkröfur:

Aðalkrafa: Að dæmt verði óheimilt gagnvart áfrýjanda sem hluthafa í Útgerðarfélagi Akureyringa h/f, að farið sé með á fundum félagsins meira en $^1/_5$ hluta heildaratkvæða